

Jedna z nejdůležitějších položek. Pokud nenastavíte v hlavním MENU položku AutoBudget na ON (bude se tedy rozpočet schvalovat "sám", někdo to tam na radnici za tebe podepíše), objeví se BUDGET na počátku každého roku před tebou, abys ho jako starosta schválil. Dalším nástrojem jsou přesýpací hodiny: pokud se v hodinách prosype všechen čas, rozpočet se opět schválí bez tvého "DONE" (radní mají za to, že jsi na obědě!)

JEDNOTLIVÉ POLOŽKY ROZPOČTU:

PROPERLY TAXES - daně z majetku. Je to hlavní zdroj příjmů pro městskou pokladnu. Střední hodnotu daní nastavujeme šipkami nahoru/dolů. Minimum je 0% maximum 20%. Optimální je hodnota 7%. Pokud ji zvýšíme, nastává určitá recese, může se schylovat k odlivu obyvatelstva z města. Někdy je však zvýšení daní nezbytné. Pokud snížíme daně, začne být město atraktivní pro podnikání, průmysl i bydlení, přiláká to obyvatele.

CITY ORDINANCES - Toto je okno pro příjmy a výdaje z rozpočtu radnice. Pokud chceš detailní rozbor toho, za co radnice vyhazuje peníze, klikni na KNIHU. Pokud chceš radu, klikni na BUBLINU. V této položce se mohou náhle objevit peníze proto, že některý z radních změnil některé výdaje sám!

BOND PAYMENTS - Ukáže, kolik platíme úroků z cenných papírů (půjček). Podívej se do BONDS.

POLICE DEPARTMENT - Rozpočet policie. Snižuje kriminalitu a potlačuje nepokoje. Pokud je rozpočet 100%, stojí každá policejní stanice ročně 100\$. Pokud snížíme rozpočet, jsou služby policie horší.

FIRE DEPARTMENT - Náklady na hasičský sbor. Zajistí prevenci požárů, hašení požárů, odklizení toxických látek. Pokud snížíš rozpočet pod 100%, budou hasiči méně schopní. Jedna hasičská stanice stojí 100\$ ročně.

HEALTH & WELFARE - Výdaje na nemocnice. Dostávají sice peníze ze státního rozpočtu, ale peníze města jsou také nutné. Na jednu nemocnici jsou náklady 50\$ ročně při 100% rozpočtu. Pokud udržujeme 100% částku několik desetiletí, zvýší se koeficient LE, a tedy zdraví obyvatelstva. K regulaci nákladů použijeme klikání na šipky.

EDUCATION - Výdaje na školství. Pokud nemáme školy, je vzdělávání jen v rodině. Pořízení základních škol zdvojnásobí EQ. (Vysvětleno jinde.) Pokud rozpočet držíte na plné hodnotě 100%, po několika desetiletích je zvýšen EQ. Každá škola stojí ročně 25\$, COLLEGES pak 100\$.

TRANSIT AUTHORITY - Doprava. Tato položka zahrnuje: Road (silnice), Highway (dálnice), Bridge (mosty), Rail (železnice), Subway (podzemní dráha), Tunnel (tunely). Pokud snížíte rozpočet pod 100%, tak začnou tyto stavby chátrat, objeví se výpadky silnic, dálnic, kolejí, vypadnou části podzemní dráhy. Mosty a tunely budou nestabilní. Vyplatí se tuto položku nesnižovat!

TO DATE EXPENSE - v tomto sloupci jsou výdaje v položkách za uplynulý měsíc, od ledna až do současného měsíce. Na přelomu prosinec/leden jsou hodnoty nulové (ještě jsme v novém roce nic nezískali ani neutratili.)

Pokud koupíme např. policejní stanici za \$100 v září, zaplatíme ten rok jen \$33.

YEAR END ESTIMATE - zde jsou výdaje předpokládané za celý rok. Pokud vyvoláme BUDGET během roku, zobrazí se sem údaje předpokládané do konce prosince tohoto roku. Pokud BUDGET naběhne na přelomu prosinec/leden, jsou zde vlastně údaje předpokládané do konce začínajícího roku. Každopádně je tato částka přičtena nebo odečtena NA KONCI ROKU, během roku je jen "v papírech".

KNIHA - Zde si můžeme ověřit podrobnosti rozpočtu na jednotlivé položky a měsíce. Zvláštní důležitost mají první tři řádky:

PROPERTY TAXES

PROPERTY TAXES - Hodnota je průměrem všech regionálních daní. Dá se snižovat a zvyšovat v rozsahu 0-20%, jak jsme si již řekli. Kliknutím na knihu se dostaneme do podrobnějšího rozpočtu, který uvádí měsíční zisky z jednotlivých ZÓN: Residential Commercial.

INDUSTRIAL - V každé zóně můžeme nastavit šipkami zvlášť daně. Jak nám roste rozloha využitých zón, tak rostou i odváděné daně.

CITY ORDINANCES

Finance Safety & Health - Za každou položkou je okénko, na které když klikneme, zatrhneme položku jako ANO (nebo naopak odstraníme zatržení, a tím položku zrušíme). Pokud klikneme na okénko se stisknutým SHIFTem, objeví se popis. Další je pak okénko, které ukáže částku v dolarech, kterou položka představuje. Částky kladné (jen 4 položky FINANCE) přinášejí zisk pro pokladnu. Všechny ostatní mají znaménko minus, jsou to náklady, které platíme (a plundrují nám pokladnu).

1 % SALES TAX - Příjem z 1% daně z prodejního obrátu. Může ale brzdit místní podnikání a obchod.

1% INCOME TAX - 1% dan z příjmu osob a společností. Může ale přispívat k tomu, že se obyvatelé (RESIDENTS) budou stěhovat pryč.

LEGALIZED GAMBLING - Legalizace hazardních her přináší určité poplatky do městské pokladny, zvýší turistický ruch a může zlepšit podnikání. Na druhé straně přitahuje kriminálníky a zvyšuje zločinnost.

PARKING FINES - Parkovací poplatky přinášejí zisk a také nutí obyvatele jezdit hromadnou dopravou. Na druhé straně mohou odradit nové obyvatele od toho, aby se nastěhovali do našeho města.

VOLUNTEER FIRE DEPT - Dobrovolný hasičský sbor. Je levnější jak řádní hasiči, a přitom zvýší požární bezpečnost ve městě.

PUBLIC SMOKING BAN - Zákaz kouření na veřejných místech. O trošičku zvýší koeficient zdraví (LE), protože omezí pasivní kouření.

FREE CLINICS - Bezplatná zdravotní péče pro nemajetné - jsou to zdravotnická zařízení pro nemajetné, kde část nákladů hradí město. Jejich

zřízením zvýšíš LE index (viz dřívější vysvětlení), a tedy úroveň zdraví ve městě.

JUNIOR SPORTS - Sportovní programy pro mládež přispějí k osvojení zdravých návyků, takže určitým způsobem pozitivně ovlivní zdraví obyvatelstva.

PRO-READING CAMPAIGN - Kampaň za vymýcení analfabetismu, pozitivně ovlivní index vzdělání (EQ).

ANTI-DRUG CAMPAIGN - Protidrogová kampaň, sníží kriminalitu.

CPR TRAINING CPR - Cardio-Pulmonal Resuscitation, resuscitace životně důležitých funkcí. Tréning CPR znamená nácvik kříšení bezvědomých nemocných a poraněných (srdeční masáž, dýchání z úst do huby, apod.) Zvýší úroveň zdraví ve městě (LE index).

NEIGHBORHOOD WATCH - Je to program, který alespoň trochu sníží kriminalitu ve městě. (Propagace sebeochrany obyvatelstva, sledování okolí a hlášení podezřelých okolností.)

TOURIST ADVERTISING - Reklama turistice, celonárodní kampaň, která má přitáhnout turisty (a jejich dolary) do města. Zvýší COMMERCE, místní podnikání.

BUSINESS ADVERTISING - Obchodní reklama, celonárodní reklamní kampaň, která má oživit obchodní kontakty. Polepší místnímu průmyslu.

CITY BEAUTIFICATION - Program Za město krásnější. Zvedne ceny pozemků a přitáhne turisty.

ANNUAL CARNIVAL - Každoroční karneval. Zvýší hladinu turistů, a tedy obchodní ruch.

ENERGY CONSERVATION - Sada opatření, která šetří energií. Může poněkud snížit nároky města na elektrickou energii.

NUCLEAR FREE ZONE - Zóna bez jaderného průmyslu. Tato položka nestojí nic. Je jen politickým postojem. Zlepší vztahy s obyvateli, ale zcela nepatrně zhorší vztahy s průmyslem (INDUSTRY). POZOR: nijak neovlivní budování raketových sil a umístění jaderných zbraní na vojenské základně, jestliže jsi k jejímu vybudování dal souhlas.

HOMELESS SHELTERS - Péče o bezdomovce. Zvýší počet obyvatel schopných chodit do práce (tedy počet pracujících v průmyslu, INDUSTRY) a zcela nepatrně zvýší cenu pozemků.

POLLUTION CONTROLS - Kontrola znečištění životního prostředí. Výrazně sníží znečištění plynoucí z místního průmyslu. Bohužel to některá odvětví průmyslu odrazuje.

FINANCE - Souhrnná částka, která plyne DO pokladny z poplatků.

SAFETY & HEALTH - Souhrnná částka za bezpečností a zdravotní položky.

EDUCATION - Souhrnná částka, kterou platíme za vzdělávací akce.

PROMOTIONAL - Souhrnná částka, kterou dáváme za propagační akce.

OTHER - Ostatní výdaje, souhrn.

BOND PAYMENT

Jsou to dlužní úpisy, cenné papíry, certifikáty. Pokud si na tyto certifikáty půjčíš peníze - to je hlavní účel této položky - pak je musíš vrátit. Vydáním certifikátů získáš peníze do městské pokladny. Certifikáty si koupí občané, ale také z toho chtějí něco mít - proto jim musíš platit úrok. Finance tedy vypadají tak, že na certifikáty si půjčíš 10.000\$ (20.000, 30.000 atd.). Každý rok musíš zaplatit úrok ve výši několika procent z této částky. Úrok je většinou 5-8%. Při úroku 5% zaplatíš ročně z každých 10.000\$ částku 500\$. Úrok je většinou o 1% vyšší než federální úrok (FEDRATE v GRAPHS WINDOW). Jakmile máš v pokladně více peněz, které nutně nepotřebuješ, můžeš certifikáty splatit, a tím se zbavíš placení úroků. FED RATE (federální úrok) se rok od roku mění, v závislosti na národním produktu a počtu a složení obyvatel národa. Je možné si počkat na nejvhodnější okamžik, kdy jsou úroky nejnižší, a tehdy uskutečnit půjčku. Pokud klikneš na BUBLINU, patrně se ti žádné rozumné rady nedostane. Kliknutím na KNIHU se dostaneš do MENU:

LOAN RATING - půjčka (hodnocení)

TOTAL BONDS - celkem půjčeno kolik

BANK RATE% - bankovní úrok

NEXT BOND% - úrok, který bychom dostali, kdybychom si právě teď půjčili

CITY VALUE - celková hodnota města, tedy všech městských pozemků dohromady

YEAR TO DATE TOTAL\$ - celková částka, která přibyla (nebo ubylo) od počátku roku do nynějška v městské pokladně. Je součtem částek z levého středního sloupce.

ESTIMATED END OF YEAR\$ - částka, kterou by měla městská pokladna získat (ztratit) do konce roku. Je to položka vypočítaná, může se v průběhu roku měnit. Čím jsme blíže konci roku, tím je částka přesnější. Je součtem dílčích částek z pravého středního sloupce.

CURRENT TREASURY\$ - Současná částka v městské pokladně. Tolik je tam skutečně peněz.

END OF YEAR TREASURY\$ - tolik peněz by mělo být v městské pokladně koncem roku. Stejná částka se pak objeví jako majetek na počátku příštího roku. POZOR: někdy nemusejí součty sloupců a konečné součty "sedět". Jsou totiž počítány přesně, s desetinnými čísly, kdežto zobrazeny jsou bez desetinných míst!